

Розмовляв Сергій ПАЛАМАРЧУК

«Добре було би мати семінарію на Сході...»

Владико Степане, чи існує, на Вашу думку, перспектива створення духовної семінарії УГКЦ на Сході України?

Це питання розглядалось на кількох Синодах в Україні, а також на окремих зустрічах єпископів, котрі служать на теренах Східної України. Крім того, це серйозно обговорювалось нами з блаженнішим Любомиром.

Звичайно, добре було би мати семінарію на Сході, адже це розв'язувало би декілька проблем. Перша з них – пошук і придбання житла, оскільки ті священники, котрі приїжджають із західних теренів, зовсім не забезпечені житлом, водночас майже всі вони одружені, і за таких умов, звичайно, житло стоїть на першому місці. А семінарист зі Східної України після закінчення семінарії може працювати в тому регіоні чи районі, з якого походить. Друга проблема: семінаристи жили би в «своєму» середовищі, притаманному їх менталітетові. Слід розуміти, що менталітет мешканців Східної України певною мірою відрізняється від менталітету людей в західних областях України. Відомі випадки, коли вихідці зі Східної України, провчившись по три роки в семінарії, чомусь залишали її. Напевно, не могли зжитися з місцевими семінарстами...

Думаю, що таке питання на часі. Адже наш екзархат займає 1/3 території України, а це 18 млн. людей. Якщо би з цих областей Східної України знайшлися кандидати, які бажали би присвятити себе євангельському служінню на цих теренах, то, звичайно, розв'язалось би багато проблем. Отже, я вважаю, що така семінарія на Сході України потрібна.

Якщо б на сьогодні йшла мова про створення духовної семінарії УГКЦ на східних теренах України, то в якому регіоні чи місті Ви вважали б за доцільне її відкрити?

Це повинен бути якийсь центр, куди б можна було легко і доступно дістатись як викладачам, так і студентам. Хоча підійшла би й околиця якогось великого міста. Звичайно, на перспективу хотілося би, щоб семінарія була в Києві. Але Київ – це столиця, і там дуже важко знайти земельну ділянку чи вести якесь будівництво. Маємо приклад будівництва нашого собору в Києві, яке триває вже досить довго. Я би пропонував Харків, це також центр, там багато університетів, освітніх закладів тощо. В Харкові ми маємо гектар землі, на якій будуємо храм, і цю територію можна використати. Донецьк я не розглядаю як варіант, що підходить. Там буде важко знайти відповідне місце для семінарії. Це буде проблематично, бо в Донецьку маємо три зареєстровані парохії, для яких державна влада виділила земельні ділянки. Треба й це враховувати.

Отже, бачимо такі перспективи – Київ або Харків. Я вважаю, що це найбільш відповідні міста.

Якою Ви бачите таку семінарію? Окресліть, будь ласка, в загальних рисах.

Я не вважаю, що це повинна бути велика семінарія, але максимум на 15 осіб. Нам би вистачало такої кількості. Така семінарія повинна починатися з простого спільного способу життя. У цій спільноті спочатку міг би бути хоча б один духовний наставник, який міг би придивитись упродовж року до кандидатів. Це дало б позитивний результат, адже за рік можна скласти докладну характеристику будь-кому із кандидатів, якщо цим займеться добрий духовний провідник, який розуміється, крім іншого, і в психології. А таких людей можна знайти, наприклад, серед тих, хто раніше працював у семінаріях. Водночас перший рік може бути і катехитичними курсами, загальною підготовкою (щось подібне існує у Львівській Духовній Семінарії), а потім можна вибирати гідних кандидатів і приймати рішення про прийняття на стаціонарне навчання.

Що стосується професорського складу, то, звичайно, на місці ми його не сформуємо. Хоча деякі дисципліни могли б читати і місцеві викладачі, однак для викладання більшості богословських дисциплін доведеться запрошувати професорів із Заходу.

Які особливості, на Вашу думку, повинна мати духовна семінарія УГКЦ на Сході?

Не думаю, що така семінарія повинна чимось особливо відрізнятись від вже існуючих. Богословська освіта має свою визначену програму. Можливо, у вихованні та підході до місцевих людей... Для них, я вважаю, потрібна більша духовна підготовка. Наприклад, в монаших згромадженнях існує новіціят, коли упродовж року до кандидата можна приглянутися, і, якщо він не має певних змін, йому необхідно більше часу для підготовки. Місцеві люди не мали релігійного виховання, і це не їх вина. Тут, на Сході, часто в радіусі 100 км навіть маленької церковці немає, а на Заході в кожному селі храм або каплиця. Їм потрібно дати глибше релігійне виховання, дати можливість краще усвідомити, ким вони є.

Цікаво, що, коли люди вперше зустрічаються з молитвою, знайомляться з Богом, вони змінюються і мають серйозний підхід до духовності. На Заході щодо цього часто визначальну роль відіграє звичка. А тут коли люди зустрічаються з цим вперше, глибоко і щиро занурюються у віру, хочуть більше дізнатися про неї, пізнати Бога, і якщо є добрі духовні наставники, то й результат добрий. До цих людей треба ставитися з більшою любов'ю і розумінням того, що вони не мали релігійного виховання.

У східній семінарії могли би бути вихідці зі Східної чи Центральної України, які знають менталітет цих людей, і вони змогли би прикластися до формації семінаристів, такі особи відповідали би за формацію. Думаю, що варто підбирати таких людей, які ментально, культурно ближчі до мешканців центральних і східних теренів України.

Наскільки високим має бути рівень підготовки священика для служіння на східних теренах України?

Тут священик мусить буди ерудованим, а й навіть мати вищий рівень освіченості, ніж на Заході України, тому що тут він стикається з різномірними проблемами, зустрічається з носіями різних культур, спілкується з представниками протестантських напрямів та інших релігій. Йому слід володіти ґрунтовними знаннями як з догматики, так і з еkleзіології, щоб гідно представляти нашу Церкву та аргументовано відповідати на різні

питання і закиди. Це дуже важливо, адже часто люди цікавляться такими речами, які священику буває важко пояснити. І це надзвичайно прикро і неприємно для нас. Отже, я вважаю, що тут рівень підготовки священика має бути дуже високим.

Владико, Ви свого часу були ректором Львівської Духовної Семінарії. На що би Ви хотіли звернути особливу увагу в галузі підготовки майбутніх священнослужителів УГКЦ?

На те, на що зверталось увагу на Синоді – на місіологію. Потрібно готувати священиків-місіонарів не тільки для служіння на Сході України, а навіть і поза територією України, наприклад в тій самій Росії. Буває, що людина вчиться в семінарії і не задумується над майбутнім. А через кілька років для єпархії, в якій знаходиться та чи інша семінарія, може бути надмірна кількість випускників – і що робити з ними? Необхідно зробити наголос на місіонерській підготовці. Я вважаю, що, починаючи вже з 3-го курсу семінарії, студентів, які хотіли би служити на місійних теренах, треба готувати у відповідному напрямі. Крім того, охочі повинні самі зголоситись і визначитись, в яких екзархатах чи єпархіях вони хочуть служити. Тоді вони могли б готуватися під опікою тих владик-ординаріїв, і семінаристи могли б приїжджати, наприклад, на літні табори, організовувати різні заходи з молоддю, допомагати священикам на парохіях тощо, тобто поступово входити в курс життя обраної для служіння території. Це перспективно. Для священичого служіння за кордоном повинна бути спеціальна підготовка. Ті семінаристи, які бажають служити поза межами України, повинні вже в семінарії вивчати мову, культуру країни, для служіння в якій готуються. Так можна уникнути багатьох труднощів, переїхавши для місійної діяльності в обрану країну. Я думаю, що в семінаріях вже запроваджують таку програму, бо на одному з Синодів затверджували рішення ввести місійну програму. Однак постає питання: хто викладатиме місіологію? Адже місіологія – це специфічний курс, складний предмет, він охоплює багато богословських предметів, які мають стосунок до пастирської діяльності, до євангелізації та катехизації. До речі, протестанти також мають свою місіологію, і вона має щось спільне з нашою. Я думаю, що можна було б співпрацювати і з протестантськими професорами. Однак спеціалізація з місіології повинна бути в наших закладах.

А чи могла би семінарія на Сході бути центром підготовки священиків для місійного служіння, наприклад, в Росії?

Так, могла би бути. Але, мені здається, це повинно вирішуватися не в семінарії на Східній Україні, а в одній із вже існуючих семінарій, в якій хотіли би готуватися до місійної праці. Наприклад, у Римі існує такий монастир, який називається «Лицарі Христа», де вчать і готуються до місійної діяльності. Це дуже суворий монастир, але попри це є багато покликань до нього. Їх семінаристи заздалегідь знають, що мають поїхати в певну країну на служіння і вже вчать мову. Слід зазначити, що вони готові до місійної діяльності вже при вступі. Натомість в Україні семінаристи часто не можуть визначитися навіть на останньому курсі навчання, де хочуть служити, і не раз суто практично вибирають для себе щось таке, що для Церкви може не принести жодної користі.

Що б Ви побажали всім семінаристам у Рік християнського покликання з особливим наголосом на священичому покликанні?

Дорогі семінаристи! Якщо ви отримали і відчували покликання до священства, то

підтримуйте і розвивайте його в семінарії, і багато моліться. Покликання – це дар, даром даний, його просто випросити не можна, а можна тільки вимолити, і тому потрібно просити в Бога ласки витривалості в своєму покликанні. Вам слід знати, що в священничому житті можуть бути труднощі, але ніколи не боятися цих труднощів. Адже ми, священнослужителі, голосимо Слово Життя, і люди, які слухають це Слово, навертаються, починають вірити, і їх життя та мислення кардинально змінюються. Це для нас, особливо тих, хто працює на місійних теренах, приносить велику духовну радість. Але таку радість відчуватимете тільки тоді, коли будете служити людям з повним відданням.

Щиро дякуємо за цікаву розмову, преосвященніший владико Степане.

Релігійно-суспільний часопис Дрогобицької Духовної Семінарії «Слово» 3 (40) (2009)
36-38